

Kosova

Ekonomik ve Ticari Değerlendirme Raporu

Raporlama Dönemi: 2022 Ekim - Aralık

Raporu Hazırlayan: Priştine Ticaret Müşavirliği

Tablo 1- Kosova'ya Ait Temel Ekonomik Göstergeler

Kosova	2020 (1-12)	2021 (1-12)	2021/2020 % Değişim	2021	2022	2022/2021 % Değişim
GSYİH (Cari Fiyatlar -Milyar €)	6,77	7,95	17,4	5,78*	6,44*	11,4*
GSYİH Büyüme (Sabit Fiyatlar -%)	-5,02	10,66	-	11,75*	3,30*	-
Kişi Başına Düşen GSYİH (Cari Fiyatlar - €)	3.772	4.486	18,9	-	-	-
Tüketici Fiyat Enflasyonu (ort, %)	0,2	3,4	-	3,4	11,6	-
İşgücü	347.071	383.304	-	383.304	-	-
İşsizlik Oranı (%)	25,9	20,7	-	20,7	-	-
Cari İşlemler Dengesi (€)	-472.195.094	-694.726.052	47,12	-598.313.709**	-840.188.408**	40,4**
İhracat (€)	474.959.855	755.725.851	59,1	755.725.851	920.404.658	21,7
İthalat (€)	3.296.898.110	4.684.197.971	42	4.684.197.971	5.639.393.264	20,3

Kaynak: Kosova Merkez Bankası ve Kosova İstatistik Ajansı

* Ocak – Eylül Dönemi

** Ocak – Kasım Dönemi

DEĞERLENDİRME

Kosova İstatistik Ajansı verilerine göre, 2021 yılında pandemi sonrası toparlanmayla birlikte %10,66 oranında büyüyen Kosova ekonomisinde Ocak-Eylül 2022 döneminde Gayri safi yurt içi hasıla (GSYİH) %3,3 oranında büyüme göstermiştir. IMF Kosova ülke Raporuna göre 2022 yılında GSYİH büyümesinin %3,5 olduğu tahmin edilmektedir. Enflasyon oranı ise tüm dünyada olduğu gibi Kosova'da da artış eğilimi göstermektedir. Resmi para birimi Avro olan ülkede 2021 yılında %3,4 olan resmi enflasyon oranı, 2022 yılı sonu itibarıyla %11,6 olarak açıklanmıştır.

3 Aylık Dış Temsilcilik Raporu
2022 Ekim - Aralık

2022 yılı sonu itibariyle Kosova'nın toplam ihracatı bir önceki yılın aynı dönemine kıyasla %21,7 artarak 920,4 milyon Avro'ya, mal ithalatı ise yine bir önceki yıla göre 2022 yılı sonu itibariyle %20,3 artarak 5.639 milyon Avro'ya ulaşmıştır.

Turizm gelirleri Kosova'nın önemli gelir kaynakları arasında yer almaktadır. Özellikle yurt dışında yaşayan Kosovalı vatandaşların tatil dönemlerini ülkede geçirmeleri Kosova ekonomisine büyük katkı sağlamaktadır. 2021 yılında salgın nedeniyle turizm gelirlerinde önemli bir düşüş yaşanmış olmakla birlikte; bu durum Kosova'ya fiilen gelemeyen vatandaşların ülkelerine finansal katkı sağlamalarına engel olamamıştır. 2021 yılında yurt dışında yaşayan Kosovalı vatandaşlar tarafından ülkeye 1.153 milyon Avro gönderilmiştir. 2022 yılı sonu itibariyle ise ülkeye toplamda 1.212 milyon Avro gönderilmiştir. Yıllık itibariyle hangi ülkelere Kosova'ya para gönderildiği henüz açıklanmamış olmakla birlikte açıklanan Eylül 2022 raporuna göre, ülkeye en fazla paranın gönderildiği başlıca ülkeler Almanya, İsviçre ve ABD'dir. Kosova İstatistik Ajansı tarafından açıklanan konaklama istatistiklerine göre, Covid-19 salgının başladığı yıl olan 2020 yılında ülkeye yurtdışından gelerek otellerde konaklayan ziyaretçi sayısı 85.215 iken bu rakam 2021 yılında 225.627 olarak gerçekleşmiştir. Henüz resmi rakamlar açıklanmamış olmakla birlikte 2022 yılında bu sayının daha da arttığı ve bu durumun turizm gelirlerine de artış olarak yansıtacağı değerlendirilmektedir.

Ülkeye gelen doğrudan yabancı yatırımlar son yıllarda salgın dönemine rağmen artış göstermeye devam etmiştir. 2022 yılı Kasım ayı sonu itibariyle doğrudan yabancı yatırımlar bir önceki yılın aynı dönemine göre %46,9 artış göstererek 688 milyon Avro olarak gerçekleşmiştir.

Kosova Merkez Bankası verilerine göre; Türkiye, 2007 - 2022 yılı Kasım ayı sonu itibariyle 368,2 milyon Avro'luk tutar ile Kosova'daki 6. yatırımcı ülkedir. Kosova'ya yapılan doğrudan yabancı yatırımlarda ilk 5 ülke ise 1.050 milyon Avro ile Almanya, 896 milyon Avro ile İsviçre, 406 milyon Avro ile Arnavutluk, 404 milyon Avro ile İngiltere ve 394 milyon Avro ile ABD'dir.

Tablo 2- Kosova Dış Ticaretinin Genel Görünümü

	Ülkenin Toplam İhracatı (€)	Türkiye'nin Ülkeden İthalatı (€)	Tr Pay (%)	Ülkenin Toplam İthalatı (€)	Türkiye'nin Ülkeye İhracatı (€)	Tr Pay (%)	Türkiye-Ülke Arası Toplam Dış Tic. Hacmi (€)
2019 Yıllık	383.491.482	7.971.660	2,07	3.496.942.421	431.495.531	12,33	439.467.191
2020 Yıllık	474.959.855	11.073.405	2,33	3.296.918.338	409.459.111	12,42	420.532.516
2021 Yıllık	755.725.851	17.534.209	2,32	4.684.197.971	587.536.512	12,54	605.070.721
2022 Yıllık	920.404.658	23.455.230	2,54	5.639.393.264	842.997.636	14,94	866.452.866

Kaynak: Kosova İstatistik Ajansı

Tablo 3- Kosova Aylık Dış Ticaretinin Görünümü

	2021 Ülkenin Toplam İhracatı (Bin €)	2022 Ülkenin Toplam İhracatı (Bin €)	2021 Türkiye'nin Ülkeden İthalatı (Bin €)	2022 Türkiye'nin Ülkeden İthalatı (Bin €)	2021 Ülkenin Toplam İthalatı (Bin €)	2022 Ülkenin Toplam İthalatı (Bin €)	2021 Türkiye'nin Ülkeye İhracatı (Bin €)	2022 Türkiye'nin Ülkeye İhracatı (Bin €)
Ocak	42.564	64.220	1.239	1.256	235.838	338.114	28.409	39.983
Şubat	48.408	65.256	1.798	1.431	301.710	414.770	36.192	53.555
Mart	61.807	88.600	1.215	2.508	382.522	493.917	48.808	68.374
Nisan	61.054	80.996	1.500	2.447	384.502	462.742	50.164	79.534
Mayıs	57.803	76.031	820	2.456	366.046	443.893	44.551	51.942
Haziran	72.913	74.642	1.156	2.161	393.322	492.832	57.831	74.388
Temmuz	62.277	76.298	785	1.361	430.148	502.414	51.743	65.312
Ağustos	64.992	84.891	2.120	1.538	417.617	526.829	50.329	71.675
Eylül	75.608	77.059	2.065	1.759	452.167	478.167	49.713	76.100
Ekim	72.574	86.402	1.538	1.379	428.539	488.774	51.406	75.293
Kasım	70.697	73.955	1.520	2.219	431.830	475.419	56.913	91.784
Aralık	65.028	72.054	1.778	2.940	459.956	521.522	61.477	95.057
Toplam	755.725	920.404	17.534	23.455	4.684.197	5.639.393	587.536	842.997

Kaynak: Kosova İstatistik Ajansı

Tablo 4- Kosova Dış Ticaretinin Görünümü (Ürün Bazlı)

Ülkenin Dünyadan İthalatında İlk 10 Ürün				
GTIP 8 Kodu**	GTIP 8 Adı (Türkçe)	2020 (Yıllık) (€)	2021 (Yıllık) (€)	2022 (Yıllık) (€)
27101943	Petrol veya Bitümlü Minerallerin Gaz Yağları	177.035.807	320.461.968	602.432.916
27160000	Elektrik Enerjisi	35.990.665	114.036.646	218.190.894
72142000	Köşeli Çubuklar (Çentik, Yiv, Oluk vb Şekil Bozuklukları Olan)	90.271.378	128.770.372	156.590.546
87033290	Motorlu Taşıt; Dizel/Yarı Dizel (1500cm ³ < Silindir Hacmi =<2500 cm ³)	95.164.281	145.000.358	145.400.703
24022090	Tütün İçeren Sigaralar	62.783.275	86.671.768	100.830.722
22021000	Sular (Tatlandırıcı, Lezzetlendirilmiş) Alkolsüz Diğer İçecekler (Meyve Suyu Hariç)	41.086.846	62.712.737	72.075.069
30049000	Tedavide/Korunmada Kullanılmak Üzere Hazırlanan Diğer İlaçlar	58.428.270	72.602.566	66.811.834
27101245	Kurşunsuz Benzin 95 Oktan	18.746.109	37.123.767	57.314.513
69072100	Ağırlıkça Suyu Absorbe Etme Katsayısı % 0,5'i Geçmeyen Seramikten Döşeme Veya Kaplama Karoları ve Kaldırım Taşları	27.550.797	45.838.186	55.076.005
25232900	Çimento; Portland; Diğer	47.856.599	51.213.814	52.999.303
Ülkenin Dünyaya İhracatında İlk 10 Ürün				
GTIP 8 Kodu**	GTIP 8 Adı (Türkçe)	2020 (Yıllık) (€)	2021 (Yıllık) (€)	2022 (Yıllık) (€)
94042990	Diğer Şilteler, Yorganlar, Diz ve Ayak Örtüleri, Yastıklar	17.758.190	101.244.398	97.776.631
27160000	Elektrik Enerjisi	4.162.090	10.044.289	63.231.091
39252000	Plastikten Kapılar, Pencere ve Bunların Çerçeveleri ve Pervazları ve Kapı Eşikleri	18.690.983	25.945.591	45.103.930
72044990	Dökme Demirin, Demirin veya Çeliğin Döküntü ve Hurdaları	17.173.220	34.767.441	38.900.605
39211100	Stiren Polimerlerden olan Plastiklerden Diğer Plakalar, Lehvalar, Yapraklar, Filmler, Folyolar ve Şeritler	5.648.508	11.589.887	25.163.834
73069000	Demir veya Çelikten Diğer İnce ve Kalın Borular ve İçi Boş Profiller	9.592.087	16.595.659	20.402.353
94042910	Metal Yaylı Olan Şilteler	20.401	12.909.277	20.050.008
22021000	Sular (Tatlandırıcı, Lezzetlendirilmiş) Alkolsüz Diğer İçecekler (Meyve Suyu Hariç)	13.453.176	17.939.545	18.933.255

3 Aylık Dış Temsilcilik Raporu
2022 Ekim - Aralık

76101000	Alüminyumdan Kapılar, Pencereler, Kapı ve Pencere Çerçeveleri	3.658.138	13.880.853	15.363.778
26070000	Kurşun Cevherleri ve Zenginleştirilmiş Kurşun Cevheri	11.883.182	14.389.012	15.103.537
Türkiye'nin Ülkeye İhracatında İlk 10 Ürün				
GTIP 8 Kodu **	GTIP 8 Adı (Türkçe)	2020 Yıllık (€)	2021 Yıllık (€)	2022 (Yıllık) (€)
27101943	Petrol veya Bitümlü Minerallerin Gaz Yağları	18.154.580	18.797.123	86.354.793
72142000	Demir veya Alaşimsız Çelikten Çubuklar	3.760.538	15.159	20.960.868
24022090	Tütünlerden Mamul Sigaralar	9.070.994	14.805.124	19.787.865
72082700	Kalınlıkları 3 mm'den az olan Demir veya Alaşimsız Çelikten Yassı Hadde Ürünler	0	6.827	15.781.676
44101130	Yüzeyi Melamin Emdirilmiş Kağıtla Kaplanmış Olan Yonga Levhalar	5.849.597	9.896.761	13.941.084
72083900	Kalınlıkları 3 mm'den az olan Demir veya Alaşimsız Çelikten Yassı Hadde Ürünler	1.425.971	0	10.708.410
39031100	Genleşebilen Plastikler Ve Mamulleri	8.515.249	13.795.080	9.874.747
72139149	Civata ve Somun İmali İçin Demir veya Alaşimsız Çelikten Filmaşın	0	1.616.106	7.816.371
76042990	Alüminyum Alaşımından Profiller	2.914.557	5.383.343	7.566.342
48191000	Oluklu Kağıt veya Kartondan Kutu ve Mahfazalar	5.258.650	5.299.537	7.254.955
Türkiye'nin Ülkeden İthalatında İlk 10 Ürün				
GTIP 8 Kodu **	GTIP 8 Adı (Türkçe)	2020 Yıllık (€)	2021 (Yıllık) (€)	2022 (Yıllık) (€)
76020090	Alüminyum Döküntü ve Hurdalar	2.822.474	6.618.213	7.705.196
74040099	Bakır Döküntü ve Hurdalar	1.702.546	2.558.614	5.134.606
59069990	Diğer Kauçuklu Mensucat; 59.02 Pozisyonundakiler Hariç	2.671.036	2.944.306	2.970.616
41012030	Yaş Ağırlığı 15 kg.ı Geçmeyen Ham Postlar ve Deriler	726.508	420.314	1.413.845
55161100	Ağartılmamış vey Ağartılmış Suni Devamsız Liflerden Dokunmuş Mensucat	0	0	1.062.677
40101200	Sadece Dokumaya Elverişli Maddelerle Takviye Edilmiş Vulkanize Edilmiş Kauçuktan Taşıyıcı Kolanlar ve Transmisyon Kolanları	184.866	110.704	663.294

84772000	Kauçuk veya Plastiğin İşlenmesine veya Eşyanın İmaline Mahsus Ekstrüzyon Makinaları	0	245.000	395.000
09012100	Kafeini Alınmamış Kahve	107.712	320.765	382.786
73141900	Diğer Demir veya Çelik Tellerden Mensucat	0	23.112	308.674
40103100	Dış Çevresi 60 cm'yi Geçen Vulkanize Edilmiş Kauçuktan Taşıyıcı Kolonlar	362.259	372.512	304.356

Kaynak: Kosova İstatistik Ajansı

* Sıralamada 2022 verileri baz alınmıştır.

** Avrupa Ülkeleri için GTIP 8'li bazda sınıflama kullanılacaktır.

DEĞERLENDİRME

2021 yılında 4,6 Milyar Avro olan Kosova'nın toplam ithalatı, 2022 yılında 5,6 Milyar Avro olarak gerçekleşmiştir. 2022 yılı sonu itibariyle Kosova'nın en çok ithalat yaptığı ülkeler ise sırasıyla; 842,9 milyon Avro tutarla Türkiye, 610,4 milyon Avro ile Almanya ve 548,6 milyon Avro tutarla Çin'dir. 2021 yılında Kosova'ya olan ihracatımız 587,5 Milyon Avro iken, 2022 yılı sonu itibariyle %43,4 artışla 842,9 Milyon Avro olarak gerçekleşmiştir.

Kosova'nın ihracat rakamlarına bakıldığında, 2021 yılında 755,7 Milyon Avro olan toplam ihracat tutarındaki olumlu seyir 2022 yılı sonu itibariyle de devam etmiş ve Kosova'nın toplam ihracatı bir önceki yıla kıyasla %21,7 artarak 920,4 milyon Avro'ya ulaşmıştır.

Kosova ABD'nin gelişmekte olan ülkelere uyguladığı ve gümrük tarifelerinde diğer ülkelere göre avantaj sağladığı GSP (Generalized System of Preferences) listesinde bulunmaktadır. GSP uygulaması bir serbest ticaret anlaşması (STA) statüsünde olmamakla birlikte bazı ürünlerde GSP listesinde yer alan ülkelere vergi indirimleri yapılmaktadır. Listede yer almayan ürünlerde ise tüm ülkelere aynı gümrük vergileri uygulanmaktadır. Bu kapsamda, ABD'nin Türkiye'ye Kosova'ya kıyasla daha yüksek gümrük vergisi uyguladığı bazı sektörlerde Türk firmaların Kosova'da yatırım yaparak ABD pazarına daha kolay girebilme imkânları bulunmaktadır.

Kosova'nın ABD'ye ihracattaki vergi avantajı, en çok ihracat yaptığı ülkeler sıralamasına da yansımış olup 2021 yılından sonra 2022 yılında da ABD en çok ihracat yapılan ülke konumundadır. Ülkeler itibariyle en çok ihracat yapılan ülkeler sırasıyla 136,5 milyon Avro tutarla ABD, 119 milyon Avro ile Kuzey Makedonya ve 101,9 milyon Avro tutarla Arnavutluk'tur. Ülkemiz ise, 23,4 milyon Avro ile Kosova'nın en çok ihracat yaptığı 11. ülkedir.

Kosova ile ticari ilişkilerimizin gelişmesine paralel olarak Kosova'nın ülkemize gerçekleştirdiği ihracat da artış göstermektedir. 2021 yılı sonu itibariyle 17,5 milyon Avro olarak gerçekleşen Kosova'dan ithalat tutarımız, 2022 yılı sonunda bir önceki yıla göre %33,7 artış göstererek 23,4 milyon Avro'ya ulaşmıştır.